

Att lyssna på ljudböcker!

Tips för användningen av ljudböcker i småbarnspedagogiken

Inom småbarnspedagogiken är läsandet ofta att lyssna. Ljudböcker ger barnet erfarenheter av mångsidiga och varierande texter och kan inspirera barn till läsning. Ljudböcker för barn kan innehålla skrivna, talade och illustrerade texter. En ljudbok stöder det vidgade textbegreppet, som utgör grunden för multilitteracitet. En ljudbok möjliggör både en individuell och gemensam läsupplevelse. Den underlättar interaktivt läsande och erbjuder mångsidiga läsupplevelser. Barnets uppmärksamhet, koncentration och närvaro utvecklas när barnet lyssnar på en bok. En flerspråkig ljudbok ökar barnets jämlika möjligheter att lyssna på berättelser på sitt eget modersmål. Ljudböcker kan inspirera barnen till att producera eget innehåll. Genom att utforska och pröva på digitala tjänster kan man också producera egna ljudböcker!

Nedan följer några tips på hur man kan använda en illustrerad ljudbok i småbarnspedagogiken.

ATT INLEDA EN BOK

Det breda utbudet som finns av ljudböcker ger möjlighet till läsning som utgår från barnens egna intressen. Det lönar sig att fästa särskild uppmärksamhet vid valet av bok och hur man bekantar sig med boken. När barnen fattar ett genuint intresse för en bok, är det också sannolikt att de vill lyssna på boken till slut. Det lönar sig också att fästa uppmärksamhet vid när och var man lyssnar på boken. Ljudbokstjänster erbjuder böcker enligt olika teman, även kring aktuella ämnen. Fäst uppmärksamhet vid mångfald och genuinsensitivitet, när ni väljer och behandlar boken.

- Man kan också bekanta sig med en digital bok genom att först bläddra i den. Är vi intresserade av den här boken? Vad berättar bilderna? Vilka personer handlar boken om eller vilka djur eller varelser förekommer i boken?
- Var och hur är det trevligast för barnen att lyssna på boken? Kunde man lyssna på boken utomhus?
- Fäst uppmärksamhet vid berättarens röst. Låter rösten bekant? Är det roligt att lyssna på boken?
- Stanna upp och prata om läsupplevelsen efter några sidor.

ATT TA DEL AV BOKENS VÄRLD

Personer, djur, varelser

Bekanta er närmare med bokens figurer med hjälp av bilderna och berättelsen. Vilka karaktärer förekommer det i boken? Kunde jag vara en av dem? Vad gör de olika karaktärerna och varför?

Handling, berättelse

Återgå i efterhand bokens berättelse med egna ord och med hjälp av bilder. Vad hände i boken? Kunde boken vara en sann berättelse? Varför?

Bokens platser och värld

Prata om vilka platser som förekommer i boken och hur världen i boken ser ut. Använd mångsidigt olika sinnen (doft, känsel, ljud) för att väcka platserna i boken till liv.

Fantasivärld

Vad händer sedan? Vad skulle kunna gå annorlunda till i boken om allt var möjligt? Om någon av bokens karaktärer skulle ha en superkraft, vilken skulle det vara?

ORDFÖRRÅD

Barnets ordförråd utvecklas på ett naturligt sätt när hen får bekanta sig med orden och uttrycken i en bok. Det är viktigt att försäkra sig om att barnen förstår de ord som används i boken. Man kan plocka ut ord kring ett tema man valt, till exempel känslor, och studera dem närmare med hjälp av bilder. Man kan också reflektera över vilken betydelse symboler, såsom emoji, har när man beskriver känslor. Man kan fundera på hur orden låter och vad de betyder. Fäst också uppmärksamhet vid att ord kan ha flera betydelser. Det lönar sig att sammanställa ord som är intressanta eller nya för barnen och återkomma till dem på nytt. Beakta alla språk i gruppen när ni undersöker ord. Lek med orden som används i boken eller hitta på ramsor.

BOKENS BILDER

Man kan studera bilderna före man läser, under läsningens gång eller då man är klar med boken. Man kan studera illustrationerna till exempel genom att se närmare på bokens karaktärer, djur eller varelser. Bilderna på olika platser i berättelsen ger möjlighet att studera kartor eller till exempel göra en bottenritning. Barnen kan få skapa egna, nya bilder till bokens berättelse. Bilderna i en ljudbok kan projiceras på väggen så man kan titta närmare på dem.

- Vad berättar bilderna i boken? Barnen sporras till att tolka bilderna och berätta vilka tankar de väcker.
- Man kan också bekanta sig med en bok genom att först betrakta bilderna — Vilken berättelse kan utforma sig av dem?
- Bokens bilder kan också betraktas utifrån hur de har blivit till. Hur har de gjorts och vem har gjort dem?

ATT DISKUTERA BOKENS TEMA NÄRMARE

Om bokens tema eller någon detalj i boken väcker diskussion hos barnen, lönar det sig att gå närmare in på ämnet. Olika digitala tjänster för att söka, sammanställa och presentera information lämpar sig bra för att göra en liten undersökning eller ett litet projekt utgående från barnens frågor. Man kan använda till exempel röstsökningsfunktioner, begreppskartor eller animationer. Det lönar sig att pröva på kreativa lösningar och ge barnen möjlighet att välja på vilka sätt informationen ska behandlas. Genom att dokumentera projektet digitalt kan man återkomma till informationen på nytt i ett senare skede. Innehållet kan också bifogas som en del av en egen digital bok.

ATT LÄSA PÅ SITT EGET MODERSMÅL

Då man läser på barnets eget modersmål stärks barnets språkliga identitet. Det är viktigt att alla språk som talas i gruppen ses som värdefulla, att man lyssnar till och talar om olika språk. När man lyssnar på olika språk är det också naturligt att uppmuntra barnen att använda sina egna modersmål. En flerspråkig ljudbok ger barnet möjlighet att bekanta sig med textvärlden på sitt eget språk, eftersom traditionella böcker inte alltid finns tillgängliga. Med hjälp av en flerspråkig ljudbok får varje barn leva sig in i berättelsen samtidigt.

- Välj en bok som varje barn får lyssna till på sitt eget modersmål.
- Plocka ut ord eller korta meningar som ni lyssnar till på olika språk.
- Se på bilderna i boken, förstora bildens detaljer och ta reda på vad olika ord heter på olika språk. Om man inte känner till ett ord kan man ta reda på det med hjälp av en röstsökningsfunktion.
- Lyssna till en bok en eller en del av en bok på ett främmande språk, för att få erfarenhet av att lyssna till främmande språk.

ATT SKAPA EN EGEN BOK!

Digitala tjänster ger möjlighet till gemensamt och kreativt skapande enligt det vidgade textbegreppet. I den egna boken kan barnen måla, skriva, spela in ljud, fotografera och videofilma. Planera tillsammans med barnen de olika skedena i bokprocessen, med början från valet av tema. Det lönar sig att reservera tid för arbetet med den egna boken. Processen kan ta en vecka eller pågå under hela året, och då kan boken till exempel vara en berättelse om barnets år. Boken kan också vara en ljudbok, och då läser man en berättelse som kombineras med bilder som barnen har tagit eller gjort. Karaktärerna i boken kan vara barnen själva eller så kan de vara påhittade. Ordna en publiceringsfest när boken är klar! Boken kan också delas åt vårdnadshavarna.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

NYLITTERACITET

Iaktta alltid EU:s dataskyddsförordning
och dataskyddslagen när ni väljer
digitala tjänster.

Utbildningsstyrelsen publicerar ett bredare utbud av
material om användningen av ljudböcker våren 2022.

Vill du vara med
och utveckla materialet?
Ta kontakt!

För mer information:
paivi.leppanen@oph.fi
claudia.larkka@oph.fi
Programmet Nylitteracitet